

Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle finanssipolitiikan vastuullisuutta ja julkisen talouden keskipitkän aikavälin linjausta vahvistavista säännöksistä

Euroopan komissio julkisti 6.12.2017 joukon EMU:n kehittämistä koskevia ehdotuksia. Ehdotukset on muotoitu kolmessa tiedonannossa (COM (2017) 821, 822 ja 823) sekä neljässä ehdotuksessa (COM (2017) 824, 825, 826 ja 827). Valtioneuvoston kirjelmässä U 4/2018 tarkastellaan komission ehdottamaa finanssipolitiikan uutta, jäsenvaltioiden tasolla toteutettavaa sääntelyä.

Rahaliiton etenemissuunnitelman sisältävässä tiedonannossa Euroopan komissio toteaa EU:n finanssipolitiikan sääntöjen olevan monimukaisia ja esittää seuraavaa: ”Vahvempi talous- ja finanssipolitiikan ja rahoitusmarkkinoiden yhdentymisen sekä markkinakuri luovat pohjaa EU:n finanssipoliittisten sääntöjen uudelleentarkastelulle pidemmällä aikavälillä. Tarkoituksena on huomattavasti yksinkertaistaa niitä vuoteen 2025 mennessä” (COM (2017) 821 final, s. 13).¹ Komission nyt ehdottamat säännökset sopivat huonosti yhteen yksinkertaistamisen tavoitteen kanssa. Uudet jäsenvaltioiden tasolla valvottaviksi tarkoitetut säännökset ovat suurelta osin, mutteivat kokonaisuudessaan analogisia finanssipoliittisessa sopimuksessa EU-tasolla valvottaviksi määriteltyjen säännösten kanssa, ja kuten myös U-kirjeessä (U 4/2018, s. 9) huomautetaan, nyt ehdotettujen säännösten suhde jo voimassaoleviin rakenteellista jäämää koskeviin säännöksiin on osin epäselvä.

Sekä voimassaolevan finanssipoliittisen sopimuksen että nyt ehdotettujen uusien säännösten mukaan keskipitkän tähtäimen tavoitteesta on sallittua poiketa ”poikkeuksellisissa olosuhteissa”, ja poikkeuksellisten olosuhteiden kriteerien täyttymiseen riittävät kummassakin tapauksessa sellaiset epätavalliset tapahtumat, joihin jäsenvaltio ”ei voi vaikuttaa” ja joilla ”on merkittävä vaikutus” julkiseen talouteen.² Komission ehdotus jättää epäselväksi, miten meneteltäisiin esimerkiksi tilanteessa, jossa Euroopan komissio ja Valtiontalouden tarkastusvirasto (jolle U-kirjeen mukaan uudet valvontatehtävät Suomessa annettaisiin; U 4/2018, s. 9) päätyisivät keskenään vastakkaisiin käsityksiin siitä, vallitsevatko Suomessa sellaiset poikkeukselliset olosuhteet, jotka oikeuttaisivat poikkeamaan keskipitkän tähtäimen tavoitteesta.

Komission uuden ehdotuksen mukaan kunkin jäsenvaltion on sisällytettävä finanssipolitiikan suunnitteluunsa päätösperäiset tulopuolen toimenpiteet ylittävälle julkisille menoille *kehitysura*, joka asetetaan vaalikauden ajaksi heti uuden hallituksen astuttua virkaan (COM 824 final, s. 13, artikla 3, 1(b)). Menokehitystä koskevien säännösten sitominen vaalikauden pituuteen on taloustieteellisestä näkökulmasta perusteetonta, ja kuten U-kirjeessä todetaan, (U 4/2018, s. 9) julkisten menojen kehitysuran noudattamisen vaatimus on ongelmallinen myös eduskunnan budjettivallan kannalta.

¹ Seuraavassa sivunumeroja sisältävät viittaukset komission julkistamiin dokumentteihin viittaavat ko. dokumenttien suomenkielisiin versioihin.

² Sopimus talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta, III osasto, 3 artikla, 3b; COM (2017) 824 final, s. 10, kohta 9.

Komission ehdotuksessa rakenteellisen rahoitusaseman käsite määritellään vain muutaman sanan luonnehdinnalla tarkastelematta sen mittausmenetelmää yksityiskohtaisemmin (COM 824 final, s. 13, artikla 2 c), ja mitä ilmeisimmin nyt ehdotetussa, jäsenvaltioiden tasolla toteutettavassa keskipitkän tähtäimen tavoitteen toteutumisen valvonnassa rakenteellisen rahoitusaseman määritelmä olisi sama kuin jo käytössä olevassa, EU-tasolla toteutetussa valvonnassa. Nykyinen määritelmä perustuu matemaattiseen malliin, joka on vain yksi malli rahoitusaseman arvioinnissa käytettäviksi ehdotettujen, eri tuloksia tuottavien mallien joukossa, ja esimerkiksi OECD:n, Kansainvälisen valuuttarahaston ja Euroopan komission euromaiden rakenteellisesta alijäämästä esittämät arviot poikkeavat usein oleellisesti toisistaan.³ Lisäksi Euroopan komission esittämissä, Suomea koskeissa arvioissa tehdään ko. mallin parametrien arvoja koskevia, lähemmin perustelemattomia lisäoletuksia, joiden muuttaminen saattaisi muuttaa mallilaskelmien tuloksia oleellisesti.⁴ Uusiin säännöksiin, jotka vahvistaisivat (nykyisen käytännön mukaisesti määritellyn) rakenteellisen rahoitusaseman roolia EU:n finanssipoliittisessa sääntelyssä, onkin syytä suhtautua kriittisesti myös komission ko. käsitteelle antaman määritelmän mielivaltaisuuden vuoksi.

Helsingissä 7. päivänä maaliskuuta 2018

Ilkka Kiema
Erikoistutkija, ennustepäällikkö
Palkansaajien tutkimuslaitos

³ Ks. esim. Hers, J. & Suyker, W. (2014), "Structural Budget Balance: A Love at First Sight Turned Sour", CPB Policy Brief 2014/07.

⁴ Kuusi, T. (2015), "Rakenteellisen rahoitusaseman mittaamisen vaihtoehtoja", Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 5/2015, esim s. 30.